

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАТОПСИХОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ ДЕФЕКТОЛОГІЇ

для студентів

спеціальності

231 Соціальна робота

освітньо-професійної програми

Соціальна педагогіка

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Кодач Лілія Іванівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Кодач Лілія Іванівна

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2023 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120
Курс	4
Семестр	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	4
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі:	120
Аудиторні	56
Модульний контроль	8
Самостійна робота	26
Підготовка і складання підсумкового контролю	30
Форма семестрового контролю	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів компетентностей патопсихології як наукової і практичної галузі психологічних знань; розуміння актуальних проблем, завдань та перспектив розвитку сучасної патопсихології, функцій і ролі у професійній діяльності соціальних педагогів у закладах освіти.

Завдання навчальної дисципліни

- ознайомити студентів з принципами і методами дефектології та загальною характеристикою аномальних дітей.
- ознайомити студентів з основними методами дефектологічного дослідження.
- сформувати практичні навички та вміння при застосуванні дефектологічних діагностичних методик, навчитись інтерпретувати одержані дані відповідно до завдання, скласти висновок на основі одержаних результатів.
- розробляти рекомендації для корекційної роботи з дитиною.

Дисципліна «Патопсихологія з основами дефектології», як обов'язкова основа освітньо-професійної програми, забезпечує оволодіння студентами фаховими та предметними компетентностями:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Фахові компетентності		
ФК-10	Уміння здійснювати корекцію відхилень у поведінці дітей, молоді, працювати з групами ризику в умовах неформального спілкування	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-10 Модуль 3:11-13 Модуль 4: 14-16
Предметні компетентності		
	Наявність знань про виявлення та вирішення проблеми клієнтів.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-10 Модуль 3:11-13 Модуль 4: 14-16
	Знання і розуміння сутності, значення й видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).	Модуль 1: 1-4 Модуль 2:5-10 Модуль 3:11-13 Модуль 4: 14-16
	Здатність надавати допомогу та підтримку клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей, й інвалідністю у соціальному середовищі.	Модуль 3:11-13 Модуль 4: 14-16
	Вміння забезпечувати інклюзивні процеси, виявляти особливості та шляхи покращення життєдіяльності дітей та молоді з особливостями психофізичного розвитку.	Модуль 3:11-13 Модуль 4: 14-16
	Знання наукових засад патопсихології з основами дефектології.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-10
	Обізнаність з основних підходів, напрямів і концепцій, сфер застосування патопсихології з основами дефектології у соціально-педагогічній роботі.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-10 Модуль 4: 14-16
	Знання закономірностей процесу дослідження порушень психічних процесів, принципів побудови патопсихологічного дослідження та	Модуль 2: 5-10 Модуль 3:11-13

	основних характеристик відповідного інструментарію.	Модуль 4: 14-16
	Обізнаність про зміст, значення та особливості проведення корекційно-компенсаторної та реабілітаційної роботи з дітьми, що мають різні порушення психофізичного розвитку, в т. ч. отримані під час воєнного стану.	Модуль 3:11-13 Модуль 4: 14-16
	Здатність використовувати знання про структуру дефекту осіб з порушеннями розвитку при організації діагностичного обстеження.	Модуль 3:11-13 Модуль 4: 14-16
	Здатність організувати консультативну діяльність з особами, які мають порушення розвитку та особами, що їх супроводжують.	Модуль 3:11-13 Модуль 4: 14-16
	Здатність адаптувати теоретичні знання про особливості порушеного розвитку дітей та підлітків в різних педагогічних ситуаціях професійної соціально-педагогічної діяльності.	Модуль 2: 5-10 Модуль 3:11-13 Модуль 4: 14-16

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни студенти:

1. Використовують методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, попередження конфліктів, соціальних ризиків та життєвих обставин (ПРН 11).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна робота
		Лекції	Семінари	підготовка і складання підсумкового контролю	
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти патопсихології з основами дефектології					
Тема 1. Патопсихологія як наука. Концептуально-методологічний апарат патопсихологічних досліджень.	6	2	2		2
Тема 2. Дефектологія як наука та її взаємозв'язок з патопсихологією.	8	2	2	2	2
Тема 3. Загальна характеристика людей з аномальним розвитком. Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини.	6	2		2	2
Тема 4. Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку.	6	2		2	2
Модульний контроль	2				
Разом	28*	8	4	6	8
Змістовий модуль 2. Види порушень психічних функцій особистості					
Тема 5. Особливості порушень психічного розвитку дитини.	8	2	2	2	2
Тема 6. Патопсихологічна характеристика психічних процесів	10	4	2	2	2
Тема 7. Розлади свідомості та самосвідомості особистості.	8	2	2	2	2
Тема 8. Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки та емоційно-вольової сфери.	8	2		4	2
Тема 9. Патологічні стани у дітей та сучасні методи психологічної корекції та консультування.	6	2	2		2
Тема 10. Патопсихологічна семіотика при різного роду узалежненнях.	4	2		2	
Модульний контроль	2				
Разом	46*	14	8	12	10
Змістовий модуль 3. Психологічна допомога при ненормативному психічному розвитку					
Тема 11. Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей та роль даних про порушення у розвитку дитини.	8	2	2	2	2
Тема 12. Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей.	8	2	2	2	2

Тема 13. Сучасні методи психологічної корекції та консультування	6	2	2	2	
Модульний контроль.	2				
Разом	24*	6	6	6	4
Змістовий модуль 4. Використання патопсихології з основами дефектології у практичній діяльності соціального педагога в закладах освіти.					
Тема 14. Порушення розвитку особистості у дитячому, підлітковому та юнацькому віці.	8	2	2	2	2
Тема 15. Зміст організації та особливості патопсихологічних досліджень.	8	2	2	2	2
Тема 16. Організація соціально-педагогічного супроводу, корекційно-компенсаторної та реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.	4	2		2	
Модульний контроль	2				
Разом	22*	6	4	6	4
Усього	120*	34	22	30	26

*з урахуванням модульного контролю

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти патопсихології з основами дефектології

Тема 1. Патопсихологія як наука. Концептуально-методологічний апарат патопсихологічних досліджень.

Місце патопсихології в системі психологічних знань. Історичний аспект розвитку патопсихології. Предмет та методи патопсихології. Завдання патопсихології як практичної науки. Зв'язок патопсихології та психіатрії. Поняття норми та патології у контексті сучасної патопсихології

Основні поняття теми: патопсихологія, психопатологія, розвиток психічний розлад, предмет, методи, норма, види норм, патологія.

Семінарське заняття 1. Патопсихологія як наука. Концептуально-методологічний апарат патопсихологічних досліджень.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 3, 4, 10, 11, 12.

Тема 2. Дефектологія як наука та її взаємозв'язок з патопсихологією.

Історичне коріння дефектологічних знань. Досягнення дефектології. Предмет, мета та основні завдання дефектології. Основні принципи дефектології. Зв'язок дефектології із патопсихологією.

Основні поняття теми: дефектологія, заслуга Л. Виготського, типи шкіл, предмет дефектології, групи принципів дефектології, експеримент, спостереження, методи дослідження.

Семінарське заняття 2. Дефектологія як наука та її взаємозв'язок з патопсихологією.

Основна література. 1, 3. *Додаткова література:* 1, 3, 4, 10, 11, 12.

Тема 3. Загальна характеристика людей з аномальним розвитком. Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини.

Поняття «аномальна дитина» і «діти з обмеженими можливостями». Класифікація аномальних дітей. Особливості і закономірності аномального розвитку. Психічний дизонтогенез. Клінічна класифікація типів дизонтогенезу. Класифікація за В.П. Лебединським. Етіологія і патогенез дизонтогенезу. Проблема норми в патопсихології, основа нормального розвитку. Розвиток уявлень про норму в історичному аспекті. Сучасні уявлення про норму людського організму. Критерії «відхилень» від «норми». Проблема станів між нормою і патологією (акцентуація, девіації та ін.)

Основні поняття теми: аномалія, аномальний розвиток, етіологія і патогенез.

Основна література. 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 10, 11, 12.

Тема 4. Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку.

Розуміння норми і аномалії у психофізичному розвитку особистості. Структура порушення психофізичного розвитку дитини. Класифікація порушень психофізичного розвитку. Екзогенні та ендогенні причини порушень психофізичного розвитку. Спадкові, вроджені та набуті форми ураження певної функції.

Основні поняття теми: порушення, рання корекція, патологія, структура дефекту, ендогенні й екзогенні причини, психічний дизонтогенез.

Основна література. 1, 2, 3, 4, 5.

Змістовий модуль 2. Види порушень психічних функцій особистості

Тема 5. Особливості порушень психічного розвитку дитини.

Поняття «норми» та «патології» в контексті сучасної патопсихології. Характеристика рівнів психічних розладів. Загальне розуміння психічних захворювань. Порушення психічного розвитку немовлят, дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку. Порушення психічного розвитку в підлітковому віці, ранній юності.

Основні поняття теми: норма, патологія, психічний розвиток, неврози, невропатії, дитячий аутизм, розлади здібностей до навчання.

Семінарське заняття 3. Особливості порушень психічного розвитку дитини.

Основна література 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 13.

Тема 6. Патопсихологічна характеристика психічних процесів.

Основні розлади відчуття. Характеристика розладів сприймання. Розлади уваги. Види порушень пам'яті. Характеристика розладів мислення. Розлади та порушення інтелекту. Мовлення: функції, структура, порушення. Порушення волі. Розлади потягу. Розлади психомоторики.

Основні поняття теми: відчуття, розлади відчуття, сприймання, розлади сприймання, увага, види патології уваги, пам'ять, порушення пам'яті, мислення, інтелект, порушення мислення та інтелекту, мовлення, порушення мовлення, групи порушень емоцій, розлади потягу та психомоторики, порушення волі.

Семінарське заняття 4. Патопсихологічна характеристика психічних процесів.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13.

Тема 7. Розлади свідомості та самосвідомості особистості.

Загальна характеристика свідомості, ознаки розладів свідомості та самосвідомості. Характеристика основних станів порушеної свідомості. Порушення глибини ясності (форми вимкнення) свідомості.

Основні поняття теми: свідомість, самосвідомість, критерії свідомості, порушена свідомість, види порушення свідомості, вимкнення свідомості.

Семінарське заняття 5. Розлади свідомості та самосвідомості особистості.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13.

Тема 8. Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки та емоційно-вольової сфери.

Поняття про порушення поведінки та причина їхнього виникнення. Прояви порушень поведінки у дітей і підлітків. Основні види дисгармонійного психічного розвитку. Зміст порушень емоційно-вольової сфери. Характеристика раннього дитячого аутизму (РДА). Порушення поведінки та емоційно-вольової сфери у дітей під час воєнного стану: прояви, особливості та наслідки.

Основні поняття теми: поведінка, типи поведінки, норми психічної активності, причини порушень поведінки, види порушеної поведінки дітей, психопатії, психопатоподібні стани, акцентуації характеру, синдром гіперактивності з дефіцитом уваги.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13.

Тема 9. Патологія поведінки у дітей та сучасні методи психологічної корекції та консультування.

Дитячий аутизм, синдроми Каннера, Аспергера. Особливості розвитку аутичних дітей. Мета та принципи консультативно-коригуючої роботи.

Основні поняття теми: порушення поведінки, звички, дисгармонійний психічний розвиток, психопатоподібні стани, аутизм.

Семінарське заняття 6. Патологія поведінки у дітей та сучасні методи психологічної корекції та консультування.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13.

Тема 10. Патопсихологічна семіотика при різного роду uzалежненнях.

Психологічні особливості різного роду uzалежнень. Наркоманія. Алкоголізм. Ігроманія. Лудоманія. Хімічні і нехімічні адикції. Психокорекційна робота із залежними і співзалежними.

Основні поняття теми: адиктивна поведінка, наркоманія, алкоголізм, ігроманія, лудоманія, співзалежна поведінка.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13.

Змістовий модуль 3. Психологічна допомога при ненормативному психічному

розвитку

Тема 11. Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей та роль даних про порушення у розвитку дитини.

Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей. Підбір експериментальних методик. Схема патопсихологічного обстеження дитини молодшого і середнього шкільного віку. Роль даних про порушення у розвитку дитини в оптимізації навчально-виховного процесу. Зміна соціальної ситуації розвитку. Корекція виявлених порушень психічної діяльності дитини. Психотерапевтичні корекційні методи.

Основні поняття теми: патопсихологічне обстеження, експериментальні методики, дані про порушення у розвитку, соціальна ситуація розвитку, порушення психічної діяльності дитини.

Семінарське заняття 7. Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей та роль даних про порушення у розвитку дитини

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12.

Тема 12. Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей.

Методи інтегральної оцінки особистості дитини у контексті її соціальної ситуації розвитку. Методи дослідження структурних компонентів особистості.

Основні поняття теми: інтегральна оцінка особистості, методи дослідження структурних компонентів особистості.

Семінарське заняття 8. Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12.

Тема 13. Сучасні методи психологічної корекції та консультування.

Цілі та принципи консультативно-корекційної роботи. Індивідуальна і групова психологічна корекція. Корекція страхів. Види корекційної допомоги дітям при порушеннях психічного розвитку. Психотренінг. Психотренінгові (розвивальні) корекційні методи. Корекційна робота з наслідками травматичного досвіду під час воєнного стану.

Основні поняття теми: консультативно-корекційна робота, індивідуальна психологічна корекція, групова психологічна корекція, корекція страхів, корекційна допомога дітям при порушеннях психічного розвитку, психотренінг, розвивальні корекційні методики, посттравматичний стресовий розлад.

Семінарське заняття 9. Сучасні методи психологічної корекції та консультування

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11,

12, 13.

Змістовий модуль 4. Використання патопсихології з основами дефектології у практичній діяльності соціального педагога в закладах освіти.

Тема 14. Порушення розвитку особистості у дитячому, підлітковому та юнацькому віці.

Навчальний експеримент у патопсихологічному дослідженні. Особливості дослідження психічних процесів і станів у дітей. Патопсихологічне обстеження дітей дошкільного віку. Загальна схема вивчення дітей дошкільного віку. Дослідження уваги, сенсомоторної сфери та наочно-дійового мислення у дошкільнят. Загальні вікові закономірності психічних захворювань у дітей та підлітків. Структура дефекту. Порушення розвитку особистості у дитячому віці. Характеристика та клінічні прояви невротичних реакцій та неврозів у дітей. Причини їх виникнення. Тики: прояв, причини виникнення. Психопатії у дітей: особливості прояву, характеристики соціального оточення, виховання та ін. Епілепсія у дітей, епісиндром

Основні поняття теми: дизонтогенез психіки, ретардація, асинхронія розвитку, первинний дефект, вторинне і подальші відхилення, сензитивний період, соціальна депривація, тики, заїкання, енурез, гіперкінези, психопатія, аутизм, акцентуації характеру.

Семінарське заняття 10. Порушення розвитку особистості у дитячому, підлітковому та юнацькому віці.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13.

Тема 15. Зміст організації та особливості патопсихологічних досліджень.

Патопсихологічне дослідження: визначення, мета, завдання, компоненти. Принципи патопсихологічних досліджень. Основні завдання в роботі патопсихолога. Поширені методи патопсихологічного дослідження. Загальна характеристика бесіди як методу патопсихологічного дослідження. Характеристика спостереження як методу. Основні тести для дослідження особистості. Особливості дослідження психічних процесів і станів у дітей під час воєнного стану.

Основні поняття теми: експериментально психологічне дослідження, патопсихологічний експеримент, компоненти дослідження, принципи патопсихологічного дослідження, діяльність патопсихолога, стандартизовані та нестандартні методи, бесіда, спостереження, протокол спостереження.

Семінарське заняття 11. Зміст організації та особливості патопсихологічних досліджень.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 13.

Тема 16. Організація соціально-педагогічного супроводу, корекційно-

компенсаторної та реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Визначення основних понять теми. Дефект і компенсація. Види компенсації. Реабілітація, її види, особливості реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Особливості соціально-педагогічного супроводу дітей та корекційної роботи з ними. Принципи корекційно- відновлювальної роботи з дітьми під час воєнного стану.

Основні поняття теми: корекція, соціально-педагогічний супровід, корекційно-компенсаторна робота, дефект, компенсація, реабілітація, арт-терапевтичні методики, корекційно- відновлювальна робота, принципи.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	7	7	3	3	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	4	4	3	3	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	4	40	3	30	2	20
Виконання завдання для самостійної роботи	5	4	20	5	25	2	10	2	10
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом			71		101		71		60
Максимальна кількість балів		303							
Розрахунок коефіцієнта		5,05							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання (оцінюється в 5 балів).

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти патопсихології з основами дефектології

Тема 1. Патопсихологія як наука. Концептуально-методологічний апарат патопсихологічних досліджень.

1. Надати характеристику поняттю «патопсихологія» і «психопатологія», їх відмінності.
2. Визначити вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології. Внесок Б.В. Зейгарник до патопсихології.

Тема 2. Дефектологія як наука та її взаємозв'язок з патопсихологією.

1. Зробити у формі таблиці хронологічний аналіз досягнень видатних

фахівців у розвитку дефектології.

Тема 3. Загальна характеристика людей з аномальним розвитком. Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини.

1. Здійснити порівняльний аналіз класифікацій за різними науковцями щодо людей з аномальним розвитком.

Тема 4. Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку.

1. Схематично або у формі таблиці скомпонувати цілісну структуру порушення психофізичного розвитку дитини.

Змістовий модуль 2. Види порушень психічних функцій особистості

Тема 5. Особливості порушень психічного розвитку дитини

1. Охарактеризувати розлади харчової поведінки.

Тема 6. Патопсихологічна характеристика психічних процесів.

1. Здійснити порівняльний аналіз розладів відчуття, сприймання, уваги, мислення, потягу та психомоторики.

Тема 7. Розлади свідомості та самосвідомості особистості.

1. Подати у формі таблиці характеристику основних станів порушеної свідомості, зазначити їх особливості та відмінні ознаки.

Тема 8. Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки та емоційно-вольової сфери.

1. Здійснити порівняльний аналіз у формі таблиці основних видів дисгармонійного психічного розвитку.

Тема 9. Патологія поведінки у дітей та сучасні методи психологічної корекції та консультування.

1. Підібрати 5-10 прикладі видатних постатей з хворобами аутизму, синдромами Каннера, Аспергера. Проаналізувати їх життєвий шлях та визначити, чи завадили їх хвороби стати успішними людьми.

Змістовий модуль 3. Психологічна допомога при ненормативному психічному розвитку

Тема 11. Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей та роль даних про порушення у розвитку дитини.

1. Здійснити порівняльний аналіз принципів побудови патопсихологічного обстеження дітей та визначити особливості кожного з них.

Тема 12. Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей.

1. Здійснити підбір методів для інтегральної оцінки особистості дитини у контексті її соціальної ситуації розвитку та зазначити переваги кожного з обраних методів.

Змістовий модуль 4. Використання патопсихології з основами дефектології у практичній діяльності соціального педагога в закладах освіти.

Тема 14. Порушення розвитку особистості у дитячому, підлітковому та юнацькому віці.

1. Здійснити порівняльний аналіз невротичних реакцій та неврозів у дітей, зазначити можливі причини їх виникнення, прояви та шляхи роботи з такими дітьми.

Тема 15. Зміст організації та особливості патопсихологічних досліджень.

1. Обрати на вибір категорії дітей та описати поетапний алгоритм здійснення патопсихологічного дослідження.

2. Проаналізувати та розкрити сутність програми «12 кроків».

6.3. Критерії оцінювання виконання самостійних робіт

Якісними критеріями оцінювання виконання самостійної роботи студентами є:

1. Повнота виконання завдання: елементарна, фрагментарна, повна, неповна.

2. Рівень самостійності студента: під керівництвом викладача, консультація викладача, самостійно.

3. Рівень сформованості навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, складання плану, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо).

4. Рівень сформованості навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, вміння виконувати творчі завдання тощо).

5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь: низький (володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу); середній (володіння умінням вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань); достатній (уміння застосовувати набуті знання у стандартних практичних ситуаціях); високий (володіння умінням творчо-пошукової діяльності).

Критерії оцінювання за 5 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
5	Відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4	В цілому добрий рівень виконання, містить незначну кількість несуттєвих помилок
3	Посередній рівень знань, виконання містить значну кількість недоліків
2	Мінімально допустимий рівень виконання

6.4. Контроль результатів навчання за видами діяльності

Критерії оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдань/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.5. Критерії оцінювання виконання модульних контрольних робіт

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години. Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.6. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді письмового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Студент отримує підсумкову оцінку, якщо він виконав всі види навчальної роботи, передбачені навчальною програмою, без порушення встановлених термінів, успішно пройшов модульний контроль і набрав кількість балів, яка відповідає позитивній підсумковій модульній оцінці (не менше 35).

Форма проведення: письмова. Тривалість проведення: 2 год.
Максимальна кількість балів: 40 балів. Критерії оцінювання: питання 1-25 – 1 бал, питання 31 -35 – 2 бали, питання 36 – 5 балів.

6.7. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Дайте загальну характеристику патопсихології як окремого наукового напрямку. Визначте об'єкт, предмет і основні завдання патопсихології.
2. Розмежуйте предметні області патопсихології та психопатології.
3. Розкрийте зміст та розмежуйте поняття „норма” і „здоров'я” у патопсихології.
4. Визначте та охарактеризуйте основні підходи до визначення „норми”.
5. Визначте основні критерії психічного здоров'я.
6. Розкрийте зміст та розмежуйте поняття „патологія” і „хвороба” у патопсихології.
7. Розкрийте зміст поняття „психічний розлад”. Визначте та охарактеризуйте основні реєстри психічних порушень та причини психічних розладів.
8. Розкрийте зміст поняття „психічний дизонтогенез”. Визначте механізми реалізації дизонтогенезу. Охарактеризуйте основні форми дизонтогенезу (за Лебединським).
9. Охарактеризуйте співвідношення розпаду і розвитку психіки.
10. Визначте та охарактеризуйте первинні та вторинні, а також позитивні та негативні симптоми. Наведіть приклади.
11. Визначте і охарактеризуйте основні методи патопсихологічного дослідження.
12. Визначте специфіку патопсихологічного дослідження у порівнянні з іншими дослідженнями у психології. Охарактеризуйте основні етапи патопсихологічного дослідження.
13. Визначте специфіку методу експерименту у патопсихологічному дослідженні.
14. Охарактеризуйте метод клінічної бесіди як метод патопсихологічного дослідження.
15. Дайте визначення поняттю „функціональний діагноз”. Поясніть різницю між нозологічним та функціональним діагнозом.
16. Дайте визначення поняттю „функціональний діагноз”. Охарактеризуйте структуру функціонального діагнозу.
17. Дайте загальну характеристику сенсорних розладів. Визначте основні групи сенсорних розладів.
18. Визначте та охарактеризуйте кількісні розлади чутливості. Наведіть приклади.
19. Визначте та охарактеризуйте якісні розлади чутливості. Наведіть приклади.
20. Дайте загальну характеристику перцептивних розладів. Визначте основні групи перцептивних розладів.
21. Розкрийте зміст поняття „ілюзії”. Охарактеризуйте основні різновиди

ілюзій. Наведіть приклади.

22. Розкрийте зміст поняття „галюцинації”. Охарактеризуйте основні різновиди галюцинацій. Поясніть відмінність між істинними галюцинаціями та псевдогалюцинаціями. Наведіть приклади.

23. Розкрийте зміст поняття „розлади сенсорного синтезу”. Охарактеризуйте основні різновиди розладів сенсорного синтезу. Наведіть приклади.

24. Визначте та коротко охарактеризуйте методи дослідження розладів сенсорноперцептивної сфери.

25. Дайте загальну характеристику розладів уваги. Визначте основні групи розладів уваги.

26. Розкрийте зміст поняття „гіпопрозексія”. Охарактеризуйте основні різновиди гіпопрозексій. Наведіть приклади.

27. Розкрийте зміст поняття „гіперпрозексія”. Охарактеризуйте основні різновиди гіперпрозексій. Наведіть приклади.

28. Розкрийте зміст поняття „парапрозексія”. Охарактеризуйте основні різновиди парапрозексій. Наведіть приклади.

29. Визначте та коротко охарактеризуйте методи дослідження розладів уваги.

30. Дайте загальну характеристику мнемічних розладів. Визначте основні групи мнемічних розладів.

31. Розкрийте зміст поняття „гіпомнезія”. Охарактеризуйте основні різновиди гіпомнезій. Наведіть приклади.

32. Розкрийте зміст поняття „гіпермнезія”. Охарактеризуйте основні різновиди гіпермнезій. Наведіть приклади.

33. Розкрийте зміст поняття „парамнезія”. Охарактеризуйте основні різновиди парамнезій. Наведіть приклади.

34. Дайте розгорнуту характеристику Корсаковського синдрому.

35. Визначте та коротко охарактеризуйте методи дослідження розладів пам'яті.

36. Дайте загальну характеристику розладів мислення. Визначте основні групи розладів мислення на основі патопсихологічної класифікації Б.В. Зейгарнік.

37. Охарактеризуйте основні порушення операційної сторони мислення. Наведіть приклади.

38. Охарактеризуйте основні розлади мислення за темпом. Наведіть приклади.

39. Охарактеризуйте основні розлади за рухливістю. Наведіть приклади.

40. Охарактеризуйте основні порушення цілеспрямованості мислення. Наведіть приклади.

41. Охарактеризуйте основні порушення продукції (змісту) мислення.

Наведіть приклади.

42. Визначте та коротко охарактеризуйте методи дослідження розладів мислення

43. Охарактеризуйте основні патологічні форми пасивної уяви.

44. Охарактеризуйте основні патологічні форми активної уяви.

45. Охарактеризуйте можливі розлади мовлення при психічних захворюваннях.

46. Визначте та коротко охарактеризуйте розлади фонаційного оформлення мовлення.

47. Визначте та коротко охарактеризуйте розлади структурно-семантичного оформлення мовлення.

48. Визначте та коротко охарактеризуйте порушення письмового мовлення.

49. Дайте загальну характеристику розладів емоційної сфери. Визначте основні групи розладів емоційної сфери.

50. Розкрийте зміст поняття „гіпотимія”. Охарактеризуйте основні різновиди гіпотимій. Наведіть приклади.

51. Розкрийте зміст поняття „гіпертимія”. Охарактеризуйте основні різновиди гіпертимій. Наведіть приклади.

52. Розкрийте зміст поняття „паратимія”. Охарактеризуйте основні різновиди паратимій. Наведіть приклади.

53. Охарактеризуйте основні порушення динаміки емоцій. Наведіть приклади.

54. Охарактеризуйте основні порушення емоцій за інтенсивністю та екстенсивністю. Наведіть приклади.

55. Дайте порівняльну характеристику „патологічного афекту” і „емоційного паралічу”.

56. Визначте і охарактеризуйте основні типи патологічного емоційного реагування.

57. Визначте та коротко охарактеризуйте методи дослідження розладів емоційної сфери.

58. Дайте загальну характеристику розладів вольової сфери. Охарактеризуйте можливі механізми порушення вольової регуляції.

59. Дайте загальну характеристику розладів мотиваційної сторони вольового акту. Визначте основні групи розладів мотиваційної сторони вольового акту.

60. Охарактеризуйте явище гіпобулії. Зазначте різновиди проявів гіпобулії. Наведіть приклади.

61. Охарактеризуйте явище гіпербулії. Зазначте різновиди проявів гіпербулії. Наведіть приклади.

62. Охарактеризуйте явище парабулії. Зазначте різновиди проявів

парабулії. Наведіть приклади.

63. Дайте загальну характеристику розладів реалізації вольового зусилля. Визначте основні групи розладів реалізації вольового зусилля.

64. Охарактеризуйте явище гіпокінезії. Зазначте різновиди проявів гіпокінезії. Наведіть приклади.

65. Охарактеризуйте явище гіперкінезії. Зазначте різновиди проявів гіперкінезії. Наведіть приклади.

66. Охарактеризуйте явище паракінезії. Зазначте різновиди проявів паракінезії. Наведіть приклади.

67. Охарактеризуйте явище кататонії. Зазначте різновиди проявів кататонії. Наведіть приклади.

68. Дайте загальну характеристику розладів свідомості. Визначте основні групи розладів свідомості.

69. Охарактеризуйте стани виключення свідомості. Зазначте різновиди непродуктивних розладів свідомості. Наведіть приклади.

70. Охарактеризуйте стани затьмарення свідомості. Зазначте різновиди продуктивних розладів свідомості. Наведіть приклади.

71. Охарактеризуйте основні порушення самосвідомості. Наведіть приклади.

72. Дайте загальну характеристику розладів поведінки. Визначте основні групи розладів поведінки. Наведіть приклади.

73. Дайте загальну характеристику розладів інтелектуальної сфери. Визначте основні групи розладів інтелектуальної сфери.

74. Охарактеризуйте різновиди вродженого слабоумства. Визначте основні причини вродженого слабоумства. Наведіть приклади.

75. Охарактеризуйте різновиди набутого слабоумства. Наведіть приклади.

76. Визначте та коротко охарактеризуйте методи дослідження розладів інтелектуальної сфери.

77. Розкрийте зміст поняття „патопсихологічний синдром”. Визначте і охарактеризуйте основні патопсихологічні синдроми.

78. Визначте і охарактеризуйте основні типи перебігу психічних захворювань.

79. Дайте загальну характеристику психогенним захворюванням. Визначте основні типи психогенних захворювань.

80. Дайте повну характеристику реактивних психозів: етіологія, патогенез, клінічні прояви. Визначте і охарактеризуйте основні форми реактивних психозів.

81. Дайте повну характеристику невротичних розладів: етіологія, патогенез, клінічні прояви. Визначте психологічний зміст і охарактеризуйте основні типи невротичних конфліктів (за В.М. Мясіщевим).

82. Дайте повну характеристику невротичних розладів: етіологія,

патогенез, клінічні прояви. Охарактеризуйте клінічну класифікацію невротичних розладів (за МКХ-10).

83. Дайте повну характеристику психопатій: диференційно-діагностичні ознаки, етіологія, патогенез. Класифікація психопатій О.В. Кербікова.

84. Визначте і охарактеризуйте основні типи розладів особистості (за МКХ-10).

85. Дайте повну характеристику шизофренії: етіологія, патогенез, клінічні прояви, різновиди, можлива психотерапевтична корекція.

86. Визначте основні патопсихологічні характеристики шизофренії.

87. Дайте загальну характеристику афективних психозів. Охарактеризуйте основні типи і форми депресивних розладів.

88. Дайте повну характеристику маніакально-депресивного психозу: етіологія, патогенез, клінічні прояви, можлива психотерапевтична корекція.

89. Дайте повну характеристику епілепсії: етіологія, патогенез, клінічні прояви, різновиди, можлива психотерапевтична корекція.

90. Визначте основні патопсихологічні характеристики епілепсії.

6.8. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендована джерела

Основна (базова) література:

1. Ванюк Д.В. Основи дефектології: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: ЗДМФУ, 2023. 133 с.
2. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Модульний навчальний посібник для студентів ВНЗ за напрямом підготовки 6.030103 «Практична психологія». Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 304 с.
3. Кобильченко В. Спеціальна психологія : підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 224 с.
4. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 208 с.
5. Шкарлатюк К. Патопсихологія: навчальний посібник. Луцьк: ВежаДрук, 2022. 155 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20998/1/Patopsykhohiia.pdf>

Додаткова література:

1. Ільїна Н. Клінічна психологія. Київ: Університетська книга, 2022. 163 с.
2. Кобильченко В., Омельченко І. Закономірності психічного розвитку в онтогенезі і дизонтогенезі: медичний та психологічні аспекти. Особлива дитина: навчання і виховання. №2, 2021. С. 7-18. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726796/1/%D0%A1%D1%82.%D0%9A%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D1%81.%D0%B4%D0%B8%D1%82.2%202021.pdf>
3. Малзанов О.Р. Експериментальна психологія: практичний посібник. Київ: Талком, 2020. 321 с.
4. Медична психологія: в 2-х т. Т.2. Спеціальна медична психологія; за ред. Г.Я. Пилягіної. Вінниця: Нова Книга, 2020. 496 с
5. Начинова О. В. Діагностика дислексії у дітей молодшого шкільного віку. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: зб. наук. праць. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2019. С. 58-63.
6. Некраш Л. М. Особливості розвитку дітей із синдромом Дауна у ранньому віці. Теонія та методика навчання. 2019. Вип.18. Т.3. С. 115-118.
7. Психологічні ресурси взаємодії школи, сім'ї, громади: практичний посібник / за ред. Г. М. Бевз, М. С. Каніболоцької; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 106 с.
8. Рибалка В.В. Демократичні засади розробки професійними психологами і педагогами технологій, методів і проектів. Сучасна освіта: методологія, теорія, практика. V Всеукраїнська науковопрактична конференція (з міжнародною участю). Дніпро: Акцент ПП. 2022. URL: https://www.bethana.org.ua/files/ugd/de9706_2ec6357be26043748d8457c78b9b7b60.pdf#page=21
9. Суляцький І.В. Психолого-корекційний практикум травм війни» І Львів. 2019. 396 с.
10. Табачников О.Ю., Абдряхімова Ц.Б., Копчак О.О. Клінічна (медична) психологія. Київ: Книга Плюс, 2020. 264 с

11. Царенко Л. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2019. 240 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf>

12. Шапочка К.А. Методичні рекомендації з дисципліни «Основи дефектології та логопедії»: методичні рекомендації. Миколаїв : видавець Румянцева Г. В., 2022. 56 с. URL: <http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1090>

13. Як допомогти особистості в період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід: практичний посібник / за наук. ред. Т. М. Титаренко, М. С. Дворник. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький, 2022. 154 с.

Навчально-методична карта дисципліни «Патопсихологія з основами дефектології»

Разом: 90 год.: лекції – 34 год., семінарські заняття – 22 год., підготовка і складання підсумкового контролю – 30 год., самостійна робота – 26 год., модульний контроль - 8 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.				Змістовий модуль 2.					
Назва модуля	Теоретичні аспекти патопсихології з основами дефектології				Види порушень психічних функцій особистості					
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Теми лекцій	Патопсихологія як наука. Концептуально-методологічний апарат патопсихологічних досліджень .	Дефектологія як наука та її взаємозв'язок з патопсихологією	Загальна характеристика людей з аномальним розвитком. Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини	Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку	Особливості порушень психічного розвитку дитини.	Патопсихологічна характеристика психічних процесів	Розлади свідомості та самосвідомості особистості	Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки та емоційно-вольової сфери	Патологічні стани у дітей та сучасні методи психологічної корекції та консультування.	Патопсихологічна семіотика при різного роду узалежненнях
Теми семінарських занять	Патопсихологія як наука. Концептуально-методологічний апарат патопсихологічних досліджень	Дефектологія як наука та її взаємозв'язок з патопсихологією			Особливості порушень психічного розвитку дитини.	Патопсихологічна характеристика психічних процесів	Розлади свідомості та самосвідомості особистості		Патологічні стани у дітей та сучасні методи психологічної корекції та консультування.	
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1				Модульна контрольна робота 2					
Підсумковий контроль	Екзамен Коеф.: 5,1									

Модулі	Змістовий модуль 3.			Змістовий модуль 4.		
Назва модуля	Психологічна допомога при ненормативному психічному розвитку			Використання патопсихології з основами дефектології у практичній діяльності соціального педагога в закладах освіти.		
Лекції	11	12	13	14	15	16
Теми лекцій	Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей та роль даних про порушення у розвитку дитини.	Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей	Сучасні методи психологічної корекції та консультування	Порушення розвитку особистості у дитячому, підлітковому та юнацькому віці.	Зміст організації та особливості патопсихологічних досліджень.	Організація соціально-педагогічного супроводу, корекційно-компенсаторної та реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами
Теми семінарських занять	Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей та роль даних про порушення у розвитку дитини.	Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей	Сучасні методи психологічної корекції та консультування	Порушення розвитку особистості у дитячому, підлітковому та юнацькому віці.	Зміст організації та особливості патопсихологічних досліджень.	
Самостійна робота	5 балів	5 балів		5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 3			Модульна контрольна робота 4		
Підсумковий контроль	Екзамен Коеф.: 5,1					